

Резюме на Споразумението за партньорство за програмен период 2021-2027

/вариант към м. октомври 2021 г./

Настоящото резюме на проекта на Споразумението за партньорство е изготвено от екипа на НСОРБ, на база публикуваната му версия от м. декември 2021 г., на: <https://www.eufunds.bg/bg/node/8982>

Споразумението за партньорство на Република България определя стратегията на държавата- членка и приоритетите ѝ за изпълнение на Кохезионната политика и Общата политика в областта на рибарството, както и рамката за управление на средствата от европейските фондове през програмен период 2021 -2027.

Съгласно проекта на документа, през програмен период 2021-2027, инвестиции с европейско финансиране ще се осъществяват в рамките на всичките пет политически цели на Съюза, както и по специалната цел на Механизма за справедлив преход.

Целите, приоритетите им и приноса на отделните програми към тях, са както следва:

Цел на политиката (ЦП) 1: По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход:

Принос към реализацията на ЦП ще имат две програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) – Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ и Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“.

Политиката в тази сфера се фокусира върху икономическото развитие чрез модернизиране и подобряване на качеството, резултатите и продуктивността на научната и иновационна система, развитието им в екосистема и създаване на благоприятни условия за по-високо технологично развитие, привличане на водещи учени и развитие на млади кадри, устойчив растеж на предприятията и цифровата трансформация в тяхната взаимобвързаност и синергия.

Водеща роля при определянето и координирането на бъдещите мерки за взаимодействието между научните изследвания и иновации и технологичния трансфер ще има Държавната агенция за научни изследвания и иновации.

Въз основа на пътната карта за развитието на научноизследователската и иновационна екосистема, изготвена от Държавната агенция, се осъществява координация на конкретните предложения, осигуряване на подкрепа на бизнеса, фокусирайки се върху потребностите на кръговата и синя икономика, вкл. биоикономика, МСП и стартиращите предприятия.

За осигуряване на по-голяма ефективност на намесата на публичния сектор в тези сфери и за определяне на подходящия инструментариум ще бъдат прилагани нови модели на баланс между безвъзмездното финансиране и финансовите инструменти въз основата на ясни критерии и натрупания опит от предходните програмни периоди.

Приоритетите на политиката, които ще се адресират са общо четири:

1. Повишаване на качеството, капацитета и продуктивността на научноизследователската и иновационна система: Целта е преодоляване на фрагментацията в развитието на тези сфери, съкращаване на пътя от резултатите от научни изследвания до иновациите и технологиите, създаване на необходимите стимули и улеснения за бизнеса, за да развива и внедрява нови продукти и услуги, развитие на националната система за трансфер на технологии и комерсиализация на знанията, засилване на стратегическия фокус на инвестициите и увеличаване на техния принос за развитието на икономика, основана на знанието и технологиите.

Интервенциите ще се фокусират върху:

-Изграждане и развитие на национална научноизследователска и иновационна екосистема в полза на интелигентния икономически преход на страната на национално и регионално ниво;

- Пълноценно развитие и използване на капацитета на научно-изследователската и иновационната инфраструктура и нейното доразвиване и модернизирване;

-Изграждане на функционираща система за трансфер на технологии и иновации;

-Изграждане на връзки между основните участници в екосистемата;

-Изграждане на капацитет и развитие на човешките ресурси за повишаване качеството, продуктивността и приложимостта на научните изследвания и иновациите;

-Ускорено интегриране и по-ефективно участие в европейски и международни научни и иновационни програми, инициативи и мрежи;

-Интернационализация на българската изследователска и иновационна екосистема;

-Продължаваща подкрепа за разработване и внедряване на иновации с фокус върху осъществяването на вътрешни за предприятията НИРД и несвързани с НИРД иновации;

-Подкрепа за създаване на индустриални стартиращи предприятия, насочена към развитие на трансфера на технологии и комерсиализация на научните резултати.

2. Устойчив растеж на предприятията и развитие на предприемаческата екосистема и бизнес:

Новите инвестиции ще бъдат насочени към:

-Създаване на подходяща среда за развитие на предприятията – стимули за внедряване на технологични продукти и услуги с висока добавена стойност и принос към икономическия растеж;

-Прилагане на индивидуализирани подходи за удовлетворяване на нуждите на предприятията в зависимост от етапите на жизнения им цикъл със стремеж към насърчаване на фирмите във фазата на растеж и фокусиране върху бързо развиващите се предприятия;

-Създаване и развитие на различни форми на сътрудничество, обмен на информация и консултации в услуга на МСП: подкрепа за създаване и развитие на национални мрежи за провеждане на политиката за МСП; подкрепа за комплексни услуги в полза на МСП на принципа „обслужване на едно гише“; дейности, свързани с привличане на чуждестранни инвестиции и насърчаване на интернационализацията; подкрепа за участието на МСП в промоционални дейности в страната и чужбина; дейности в посока към проактивен инвестиционен маркетинг; подкрепа за участието на МСП в европейски мрежи;

-Предприемачество - насърчаване на предприемаческия дух и създаване на нови предприятия в приоритетни сектори; създаване и развитие на елементи от предприемаческата екосистема; подкрепа за различните подгрупи предприемачество – новостартиращи предприятия в приоритетни сектори, семейни предприятия, културни и творчески индустрии, бързорастящи предприятия и други;

-Развитие на кълстери, подпомагачи регионалната икономика, растежа на предприятията и интелигентната специализация.

За осигуряване на по-голяма ефективност на намесата на публичния сектор в тези сфери и за определяне на подходящия инструментариум ще бъдат прилагани нови модели на баланс между безвъзмездното финансиране и финансовите инструменти въз основа на ясни критерии и натрупания опит от предходните програмни периоди

Двата приоритета ще имат и регионално измерение, като регионалните инвестиции ще са насочени към:

- **Създаване на условия за развитието на регионалните измерения на научноизследователската и иновационна екосистема** – подпомагане на отворените иновации и насърчаване на експерименталните дейности в регионите на страната; насърчаване на иновационните процеси съобразно регионалните приоритети за интелигентна специализация; текуща модернизация и използване на НИРД инфраструктурата с фокус върху слабозразвитите и липсващите елементи на регионалната екосистема, създаване на връзки, привличане на таланти и изграждане на капацитет;
- **Създаване на условия за ускорено изграждане на модерна индустриална инфраструктура** в цялата страна с оглед преодоляване на идентифицираните териториални дисбаланси в инвестиционната активност, чрез изграждане и развитие на индустриални паркове като предпоставка за привличане на инвеститори в сектори с висока добавена стойност, привличане на стартиращи компании и/или развитие на МСП;
- **Насърчаване на предприемаческата дейност** и развитие на стабилна екосистема за стартиращи предприятия със специфичен регионален фокус; развитие на предприемаческа култура и умения.

Предвижда се индустриалните паркове, идентифицирани като такива със стратегическо национално значение да получат подкрепа по Плана за възстановяване и устойчивост. Индустриалните паркове с фокус върху развитието на регионалната икономика ще бъдат подпомагани по Цел на политиката 1 за мерки за специализирана научна и иновационна инфраструктура, както и за подкрепа на предприятия във и около парковете.

Планираните регионални инвестиции ще бъдат реализирани чрез прилагането на подхода за интегрирани териториални инвестиции и/или инструмента за Водено от общността местно развитие и ще обхващат цялата територия на страната.

3. Повишаване на темповете на дигитализация на предприятията и дигитализация на публичните услуги в полза на гражданите и бизнеса:

- **Цифровизация на предприятията**, чрез инвестиции насочени към въвеждането на дигитални технологии, дигитални решения и програми за внедряването на технологии от Индустрия 4.0 в предприятията съобразно стандартите RAMI 4, подкрепа за подобряване достъпа на МСП до технологии, базирани на ИИ, изчислителен капацитет и облачни платформи; обучение по дигитални умения, свързани с въвеждането на дигитални технологии; инвестиции в киберсигурност и защита на данните в предприятията, създаване на мрежа от цифрови иновационни хъбове в подкрепа на цифровата трансформация на бизнеса;
- **Цифровизация на публичния сектор в полза на гражданите и бизнеса**, чрез изграждане на информационно общество, активно възползващо се от възможностите, които дигиталните технологии предоставят и насърчаване и поддържане на адекватна цифрова среда за осъществяване на бизнес.

Новите инвестиции ще бъдат насочени към:

- Мерки за управление на данни (лични, нелични, чувствителни, отворени, пространствени, големи, свързани данни), включително подобряване на наличието, качеството и оперативната съвместимост на данните, създаване на пространства за данни и технологични средства и решения за тяхното управление и функциониране;
- Създаване на платформа за интелигентно управление с цел постигне ново и по-високо ниво на управление, базирано на данни, чрез разработване на технологични решения и усъвършенствани приложения (като изкуствен интелект, машинно обучение, суперкомпютри, виртуална и добавена реалност) и прилагане на математически модели за прогнозиране и оценка на ситуацията; експертни системи и системи с изкуствен интелект за подпомагане вземането на решения; системи за координирано планиране и др.;

- Развитие на инструментариум за обработка на данни и технологични инструменти за обезличаване на чувствителни данни;
- Развитие на капацитета на компетентните органи и организациите, предоставящи достъп до споделени данни (в т.ч. най-съвременни техники и методи, обучения, оборудване, правна регламентация), насърчаване на споделянето и алтруизма на данни;
- Развитие на трансграничните услуги за улесняване на трансграничното използване на данни;
- Провеждане на мащабни кампании, реализиране на различни събития и инициативи за развитие на необходимите дигитални умения за използване на електронните публични услуги, споделяне на данни и популяризиране на възможностите и потенциала за използване и повторно ползване на публичните данни за създаване на иновации и допълнителна стойност за икономиката и обществото;

4. Обезпечаване на високо ниво на киберсигурност:

Инвестициите ще бъдат насочени към:

- Изграждане на среда за сътрудничество за насърчаване на доверието и сътрудничеството на партньорите в киберсигурността на национално ниво;
- Разширяване на функциите на националните Екипи за Реагиране при Инциденти с Компютърната Сигурност (ЕРИКС) до критични секторни структури, чрез създаване на ЕРИКС- ориентирани екипи със специфични компетенции в секторните структури и предприятия;
- Изграждане на сигурна среда за киберсигурност и предоставяне на услуги за централизиран мониторинг и защита;
- Изграждане на защитено споделено информационно пространство на електронното управление.

В количествено отношение, амбициите към края на програмния период са, за:

повишаване на иновационното представяне на страната и преминаване от „възникващ“ иноватор към „умерен“ иноватор	нарастване на броя изследователи на 1 милион население от 1 827 на 2 500
нарастване на дела на иновативните предприятия от общия брой предприятия	достигане средното ниво в ЕС на Индекса за навлизането на дигиталните технологии

от 27.2 (2016 г.) на 32 (2026 г.)	в икономиката и обществото (DESI) от 36.2 към момента
нарастване на дела на високотехнологичния износ в общия износ (% , нормализиран индекс) от 0.27 на 0.45	достигане ниво от 50 на измерение „Внедряване на дигитални технологии“ на DESI от 18 към момента
нарастване на дела на МСП с пазарни и организационни иновации от 18% на 25%	достигане ниво от 70 на измерение „Цифрови обществени услуги“ на DESI от 51.5 към момента
нарастване на международните научни публикации в съавторство с учени от чужбина (нормализиран индекс) от 0.1 на 0.35	достигане ниво от 75 на Индикатора за добро управление на Световна банка, от 59.84 (2017 г.)
увеличаване на заявките за патенти към Европейско патентно ведомство на 1 милион население от 4.13 на 10	достигане средното ниво в ЕС на Стълб „Индекс за онлайн услуги“ (OSI) на Индекса за развитие на електронното управление на ООН (EGDI), от 0.7639 към момента

Цел на политиката (ЦП) 2: По-зелен, нисковъглероден преход към икономика с нетни нулеви въглеродни емисии и устойчива Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към тях, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност:

Принос към целта ще имат 4 програми съфинансирани от 3 европейски фонда. Програмите са за: конкурентоспособност и иновации в предприятията; околна среда; транспортна свързаност и морско дело, рибарство и аквакултури. Принос освен ЕФРР ще имат и Кохезионният фонд (КФ) и Европейският фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА).

Интервенциите по тази цел на политиката ще допринесат за устойчиво управление и използване на природните ресурси, позволяващо задоволяване на нуждите на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост. Реализацията на планираните интервенции ще е от критично значение и за приноса на страната в изпълнението на амбициозните цели на европейско ниво, зададени със Зелената сделка.

България ще използва фондовете по Споразумението за партньорство, като гарантира, че се търси максимално въздействие за: предоставяне на чиста, достъпна и сигурна енергия, ускоряване на преминаването към устойчива и интелигентна мобилност, мобилизиране на индустрията за чиста и кръгова икономика, вълна за обновяване - изграждане и обновяване по енергийно и ресурсно ефективен начин, подобряване на

условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород, амбиция за нулево замърсяване за безтоксична околна среда, запазване и възстановяване на екосистемите и биологичното разнообразие, правейки регионите и градовете устойчиви на въздействието на изменението на климата и други, в съответствие със специфичните инициативи по европейската Зелена сделка.

По отношение на ресурсната ефективност през периодите 2007-2013 и 2014-2020 г. се предоставя подкрепа за постигане на целите за 2020 г. относно управлението на битовите отпадъци и регионалното управление на отпадъците. През програмния период 2007 -2013 г. беше подкрепено изграждането на 19 интегрирани системи за управление на отпадъците, а през 2014-2020 г. бяха предоставени финансови ресурси за инвестиции в още 17 региона. За част от регионалните системи, определени в Националния план за управление на отпадъците, се изисква подобряване на съществуващата инфраструктура с оглед постигане на целите до 2030 г. Подкрепа за тази цел ще бъде предоставена през периода 2021-2027 г. в съответствие с принципа за регионално управление на отпадъците, който е добра практика от двата програмни периода.

Ще се финансират и мерки, водещи до „затваряне на кръга“ на жизнения цикъл на продуктите – от производството и потреблението до управлението на отпадъците. Основната подкрепа на жизнения цикъл на продуктите е насочен към МСП. По отношение на управлението на отпадъците общините ще подобрят своите системи за управление на битовите отпадъци, вкл. по отношение на рециклирането на отпадъци. Подкрепа за постигане на целите за рециклиране се планира и за фирми, които извършват единствено дейности по рециклиране и извършват дейности по рециклиране, свързано с отпадъци, генерирани от собствено производство или обработка. Предварителната оценка проучи възможностите за използване на финансови инструменти в тази област и достигна до заключението, че дейностите са подходящи за прилагане на ФИ, като по този начин ще се подобри усвояването на средствата.

Мерки са планирани, в следните области:

1. Трансформиране на икономиката от линейна в кръгова, чрез мерки като:

-Насърчаване на ефективното използване на ресурсите по време на целия жизнен цикъл на продуктите – проектиране, производство, потребление, управление на отпадъците;

-Подкрепа за предприятията за въвеждане на нисковъглеродни, ресурсно и енергоефективни технологии, в т.ч. безотпадни технологии, редуциране на количествата отпадъци, генерирани в процеса на производство, развитие на индустриална симбиоза, използването на алтернативни суровини, рециклирани материали като суровини, поправка и повторна употреба на продуктите и др.;

-Предотвратяване образуването на битови отпадъци- мерки по отношение образуването на отпадъци и такива, свързани с фазата на потребление и употреба;

-Подобряване на степента на рециклиране, вкл. чрез осигуряване на задължително разделно събиране на рециклируемите фракции;

-Разработване и популяризиране на продукти, материали и услуги, по-устойчиви и подходящи за дълготрайно използване и по-лесни за рециклиране, както и модернизация на производството във връзка с новите изисквания към продуктите;

-Инвестиции в развитието на инфраструктурата, свързана приоритетно с управление на битовите отпадъци с фокус върху рециклиране и разделно събиране, за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране и намаляване количествата на депонираните битови отпадъци;

-Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика и ресурсната ефективност, вкл. популяризиране на идеята за чисто, безопасно за здравето и свободно от пластмаса Черно море.

2. Намаляване на енергийната интензивност на икономиката, чрез изпълнението на:

-Мерки за енергийна ефективност в предприятията въз основа на препоръки от енергиен одит;

- Въвеждане и сертифициране на системи за енергиен мениджмънт и за мониторинг и контрол на енергопотреблението;

-Осигуряване на интегриран подход за фокусирано и координирано прилагане на мерки за енергийна ефективност във всички икономически сектори;

- Мерки за подобряване на условията за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород.

3. Интегрирано управление на водите: Инвестициите ще са насочени основно към:

- Подобряване на водоснабдяването и събирането и пречистването на отпадъчните води, като инвестициите ще се извършват в съответствие с разработените регионални прединвестиционни проучвания при спазване на принципа „един консолидиран регион - един регионален воден оператор - един РПИП - един проект“;
- Изграждане и реконструкция на инфраструктура за събиране и пречистване на отпадъчни води в агломерациите с над 10 000 екв. ж., с цел постигане на съответствие с изискванията на Директива 91/271/ЕИО.;
- Изграждане и реконструкция на водоснабдителна инфраструктура за постигане на съответствие с Директива 98/83/ЕО и Директива (ЕС) 2020/2184, допринасяща за намаляване на водните загуби във водоснабдителната мрежа;
- Подкрепа за разработване на ПУРБ за защита на качеството на питейната вода, фокусирана върху Директива 98/83/ЕО [Директива (ЕС) 2020/2184], установяване на защитени зони.

При отчитане на финансовия капацитет на бенефициентите, като мерки, които да допринесат за подкрепата, се планира: насърчаване на прилагането на финансови инструменти (ФИ) наред с безвъзмездните средства, отчитайки естеството на „генериращите приходи“ проекти, и с цел гарантиране на равен достъп до инфраструктурата на околната среда; рециклирани средства от прилагането на финансови инструменти през програмния период 2014-2020 г.

4. Замърсяване на въздуха: Фокус върху замърсяването с фини прахови частици адресирано с мерки към двата основни източника на замърсяване - битовото отопление и транспорта. **Основни области на интервенция ще бъдат:**

-Подмяна на индивидуални отоплителни устройства на твърдо гориво с алтернативни източници на отопление. Въвеждане на „Зони с ниски емисии“ за битово отопление и транспорт. Фокусът ще бъде към общините с нарушено качество на атмосферния въздух;

-Подкрепа на електромобилността чрез подмяна на остарелия високоемисионен автомобилен парк на физическите лица с екологосъобразни МПС в градовете с лошо качество на атмосферния въздух и задължителна дерегистрация и рециклиране на дизеловите автомобили (приоритет pre-Euro и Euro 1).

Подмяната на отоплителни устройства на твърдо гориво ще допринесе за намаляване на емисиите на CO₂. Алтернативното отопление ще изключи изкопаемите горива, с изключение на подмяната на печки на въглища с котли/отоплителни системи на газ, когато това е оправдано. За целите на качеството на въздуха, използването на дървесина може да се допусне единствено за енергийно бедни домакинства и уязвими групи.

По отношение замърсяването от транспорта фокусът ще е насочен към намаляване използването на високоемисионни моторни превозни средства, вкл. лични автомобили. Принос към тази политика ще имат осъществяваните на базата на интегрирани териториални стратегии за развитие в рамките на интегрирания териториален подход по ЦП 5 мерки за насърчаване на мултимодална устойчива градска мобилност и развитие на градската среда, вкл. подмяна на състава на публичния транспорт. С инвестиции в подмяната на автопарка на обществения транспорт и личните автомобили с по-екологични такива и осигуряването на базисна зарядна инфраструктура за тях ще насърчи гражданите поетапно да се откажат от използването на високоемисионни превозни средства.

5. Риск от бедствия: Основни области на интервенции ще бъдат:

-Подобряване превенцията на риска от екстремни явления, чрез ранно прогнозиране, моделиране и предупреждение – осигуряване наличието на анализи, данни и модели, идентифициращи нуждите и бъдещите заплахи в резултат на климатичните промени; нарастване на дела на населението с достъп до ранно предупреждение и информация, която повишава нивото на подготвеност за реагиране;

-Подобряване управлението на риска от природни бедствия (наводнения, съответно засушавания, горски пожари, процеси, свързани с движение на земни маси, земетресения) - подобряване капацитета на отговорните сили на национално и местно ниво за реагиране в случай на риск от природни катаклизми; повишаване

информираността и подготвеността на населението за реакция при риск от бедствие; насърчаване провеждането на информационни и обучителни кампании.

-Насърчаване прилагането на зелени мерки и екосистемно-базирани решения, насочени към превенция и защита от наводнение с приоритет на тези, идентифицирани в националните стратегически документи;

- Въвеждане на съвременни методи и технологии за подпомагане управлението на риска от природни бедствия – насърчаване използването на методи и технологии за дистанционен мониторинг и разпознаване на тези рискове, управление на неблагоприятните геодинамични процеси.

6. Биологично разнообразие: Основни области на интервенции ще бъдат:

-Изпълнение на конзервационни / възстановителни мерки за подобряване / поддържане на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания, насочени към мрежата Natura 2000;

- Обезпечаване на ефективното и ефикасно управление на мрежата „Натура 2000“ чрез изграждане на капацитет на ангажираните страни за ефективно участие в този процес, разработване на Планове за управление на защитени зони;

-Мерки за защита/опазване/възстановяване на екосистемите и присъщото им биоразнообразие извън Natura;

-Научно съпровождане на дейности по биоразнообразие.

Част от екологичните приоритети, насочени към адресиране на специфични нужди на местно равнище (идентифицирани в регионалните териториални стратегии) и предполагащи партньорски подход за постигане на цялостни резултати, ще се изпълняват чрез интегрирано териториално развитие.

Изпълнението на видовете дейности по линия на ЕФМДРА ще бъде насочено в няколко приоритета:

- Насърчаване на устойчивото рибарство и опазването на водните биологични ресурси;

- Насърчаване на устойчивите дейности, свързани с аквакултурите, и на преработването и предлагането на пазара на продукти от риболов и аквакултури;
- Укрепване управлението на Черно море и създаване на предпоставки за неговата безопасност, сигурност и чистота. Подпомагането ще бъде насочено към устойчивото стопанисване на морето чрез насърчаване на знанията за морската среда, морското наблюдение и сътрудничеството.

Очаква се интервенциите да допринесат за постигане на следните резултати:

- нарастване на дела на предприятията с въведени нисковъглеродни, енерго и ресурсно ефективни технологии;
- принос за постигането на общата кумулативна цел за енергийни спестявания за периода 2021- 2030 и междинна цел за 2027 г. 562.5 ktce (съгласно ИНПЕК);
- принос за увеличаване към 2030 г. на дела на подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60%;
- принос за постигането на целта за рециклиране на най-малко 70% от теглото на всички отпадъци от опаковки;
- нарастване на дела на населението, свързано с поне вторично пречистване на отпадъчни води, до 78%;
- повишаване с 15% на съответствието с изискванията на директивата за пречистване на градските отпадъчни води;
- намаляване дела на населението, живеещо при нива на замърсяване с ФПЧ10 и ФПЧ2.5 над допустимите норми, с поне 50% спрямо 2017;
- 92 броя оценки, показващи запазено или подобро природозащитно състояние на видовете и типовете природни местообитания, предмет на опазване в мрежата Natura 2000;
- намаляване дела на населението, живеещо в риск от бедствия (наводнения, пожари, процеси, свързани с движение на земни маси, земетресения), с поне 35%;
- икономически устойчив риболов, базиран на синя икономика;
- устойчива експлоатация на рибните ресурси;
- устойчиви и икономически жизнеспособни дейности, свързани с аквакултурите, преработката и предлагането на пазара;

- принос за постигане на целите на Общата морска програма за Черно море;
- принос за прилагането на Директива 2014/89/ЕС – Морско пространствено планиране.

Цел на политиката (ЦП) 3: По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ:

Инвестициите по тази цел на политиката ще са насочени към осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността на икономиката, чрез подобряване на транспортната свързаност и достъпност, както и осигуряване на адекватна транспортна инфраструктура като ключов елемент от бизнес средата и ще се подкрепят само от Програмата за транспортна свързаност, съфинансирана от ЕФРР и КФ. Те ще са насочени към:

1. Железопътната инфраструктура: изграждане на интегрирана и оперативно съвместима железопътна мрежа; подобряване на експлоатационните параметри на железопътната инфраструктура; цялостно подобрение на техническите характеристики на подвижния състав на железопътните превозвачи; връзки с железопътните транспортни мрежи на съседните държави (Планираните направления на интервенции са българо-сръбска граница – София – Пловдив, с което да се завърши изцяло железопътният коридор от турската граница до сръбската граница и да бъде изградена линията София – Радомир – Гюешево – граница с Република Северна Македония);

2. Пътната инфраструктура: изграждане на Трансевропейската пътна мрежа, включително доизграждането на магистрални пътища по най-важните направления в страната. Фокус върху доизграждането на автомагистралните връзки в Северна България -АМ Хемус и в посока север – юг по направленията Дунав мост 1 – Русе – Велико Търново – тунел под Шипка – Южна България и Дунав мост 2 – Видин – София – Южна България. Интервенции ще бъдат насочени и към подобряване на качеството на пътищата, с фокус върху пътищата от най-висок клас, както и върху подобряване на свързаността и достъпността до Трансевропейската транспортна мрежа и важни икономически центрове (обекти на транспортната инфраструктура, индустриални зони и др.), посредством строителство, реконструкция и рехабилитация на пътни връзки;

3. Воден транспорт: изпълнение на проекти за зелени пристанища и зелено корабоплаване, подобряване на достъпа, дигитализация на услугите и модернизация на

съществуващата инфраструктура (основно чрез схеми на публичното частно партньорство). Подобрените пристанищни връзки с пътната и железопътната мрежа и внедряването и разширяването на обхвата на предоставяните дигитални услуги ще позволят по-добра интеграция на морския и вътрешния воден транспорт с други видове транспорт като част от общите логистични вериги. Цифровизацията на морския транспорт ще се подкрепя чрез разширяване на сътрудничеството в рамките на Общата морска програма за Черно море по отношение на интелигентната свързаност. Изграждането на съоръжения за приемане на отпадъци в пристанищата ще допринесе за постигането на целите на синята икономика за устойчива експлоатация на морските ресурси. В съответствие с целите за въглеродния неутралитет се предвиждат няколко действия: подобряване на внедряването на инфраструктура за алтернативни горива в пристанище Бургас и пристанище Варна, въвеждане на транспорт, използващ водород за гориво, в пристанище Бургас, производство на зелена енергия в пристанище Видин и др.;

4. Интермодален транспорт: по-добра интеграция на отделните видове транспорт и ускоряване на разработването и внедряването на иновативни транспортни схеми и технологии. Подобряване на наличната инфраструктура за комбинирани превози, изграждане на действащи директни оперативни/логистични връзки между железопътния, речния и морския транспорт с основните индустриални зони и по основните транзитни пътни направления, както и подобряване на техническото състояние на ж.п. линиите и съоръженията. Продължаване на модернизацията на железопътни гари по направленията, които се изграждат;

5. Оперативна съвместимост на мрежите: инвестиции в интелигентните транспортни системи (ИТС). В железопътния транспорт се очаква да бъде постигнат значителен напредък по отношение на оборудването със системата ERTMS. В голяма степен ИТС ще бъдат внедрени за обслужване на трафика по основните транзитни пътни направления (автомагистрала), ще се работи за въвеждане на цифрово предаване на информация за товарни превози, което ще допринесе за намаляване на административната тежест и подобряване на логистичните операции. Ще продължи надграждането и на интелигентните системи за подобряване на транспортните услуги във водния транспорт. Усилията ще бъдат насочени към подобряването и развитието на услугите за потребителите - ИТС, системи за управление на трафика, покритие с Wi-Fi свързаност, мрежа за алтернативни горива. Внедряването на модерни информационни

системи за управление и контрол на движението в градовете ще позволи намаляване на задръстванията, нивата на шум и вредното въздействие върху околната среда, при повишаване на транспортната безопасност;

6. Електромобилност: ще допринесе за устойчивостта на транспорта. Усилията ще бъдат насочени към въвеждането на норми за разход на енергия при движение и норми за емисии за пътни превозни средства (приложими не само при първоначалната регистрация, но и при последваща продажба/регистрация на превозните средства); въвеждане на зони за достъп (особено в централните градски части) само с енергоефективни и нискоемисионни превозни средства; достъп до автобусни ленти за превозни средства с нулеви емисии на местата за ползване; стимулиране навлизането на услуги за споделено ползване на превозни средства с нулеви емисии и др.;

7. Транспортна безопасност и сигурност: усилията ще бъдат насочени към: управление, основано на интегритет; социално отговорно поведение; ефективен и превантивен контрол; щадяща пътна инфраструктура; превозни средства, в защита на човека; спасителна верига за опазване на живота. В допълнение към развитието на устойчива градска мобилност интервенциите ще са насочени към изграждането на ж.п. възли, ключови гарови комплекси, както и връзки с регионалната и националната пътна и железопътна мрежа.

Следните резултати за постигане, са формулирани:

- достигане на 50% завършеност на основната TEN-T жп мрежа (при 11% към момента);
- достигане на 100% завършеност на основната TEN-T пътна мрежа (при 50% към момента);
- намаляване на броя загиналите при пътно-транспортни произшествия с 25% спрямо данните за 2018 г. (8.7 на 100 000 жители) до не повече от 6.5 на 100 000 жители;
- намаляване броя на тежко ранените при пътно-транспортни произшествия с 30% спрямо данните за 2018 г. (28 на 100 000 жители) до не повече от 20 на 100 000 жители;
- нарастване на дела на железопътния транспорт до 22% от общо превозените товари спрямо 15.5% през 2019 г.;

- 100% високоскоростна свързаност на общинските центрове.

Цел на политиката (ЦП) 4: По-социална Европа чрез изпълнение на европейския стълб на социалните права:

Принос към целта ще имат 3 програми съфинансирани от Европейския социален фонд плюс (ЕСФ +). Програмите са за: развитие на човешките ресурси; образование и за храни и основно материално подпомагане.

Интервенциите по тази цел на политиката ще бъдат насочени към осигуряване развитието на човешкия капитал като основен фактор за икономическото развитие. По-високо качество на човешкия капитал ще бъде постигнато чрез по-качествено образование, сигурна заетост, социално включване, равенство и участие на всички граждани. В тясно сътрудничество със социалните партньори и гражданските организации ще се подпомогне активното приобщаване на уязвими групи и насърчаване на тяхното социално включване, чрез повишаване на възможностите им за започване на работа, подобряване на уменията, квалификация и преквалификация, насърчаване на социално-икономическата им интеграция, подобряване на достъпа им до качествени социални и интегрирани услуги, посреднически услуги за намиране на работа, преодоляване на тежките материалните лишения и лошите жилищни условия, включително чрез индивидуализирано подпомагане. Акцент ще бъде поставен върху:

1.Образованието, обучението и ученето: нови политики за успешно включване и приобщаване в образователния процес и за повишаване качеството и приложимостта на образованието, за ценностно-ориентирано и продължаващо през целия живот образование, осмислени през дигиталната трансформация, компетентностите, иновациите и устойчивото развитие. Развитието на образователната система с всичките ѝ елементи ще бъде фокусирано върху утвърждаването на компетентностния подход.

Важен акцент е поставен и върху обезпечаването на образователната система с квалифицирани учители, както и върху осигуряването на модерна, приобщаваща, сигурна и безопасна образователна среда. Реформата на учебните програми, която започна с влизането в сила на Закона за образованието през 2016 г., ще бъде напълно завършена през 2022 г., а първите випускници ще се явяват на матура на две нива. Дотогава уменията на учениците по четене и математика в края на 4, 7 и 10 клас ще са оценени поне два пъти и на тази основа биха могли да се предложат някои подобрения

на учебните програми, оценяването и организацията на учебния процес. Амбицията е да се пречупи негативната тенденция и бързо да се намали дела на учениците, които не се представят добре по четене, математика и науки, както и да се ускори цифровата трансформация на образованието с възможности за разширяване на обхвата на смесеното и дистанционното обучение и насърчаване на приобщаването в образование и обучение с цел повишаване на способността на хората да се адаптират своевременно към технологичната трансформация и последващите промени на пазара на труда. Ще се преосмисли ролята на образователната система в условията на информационно общество, характеризирано с бърз достъп до всякакъв вид информация. *Мерките за подкрепа ще са насочени към повишаване на привлекателността, качеството и приложимостта на програмите за професионално обучение и към насърчаване на участието в обучение за възрастни, включително инвестиции в модернизация на средата на преподаване и в лабораторно оборудване.* Ще продължи реформата на образователния сектор с подобряване осигуряването на качество, преподаването, моделите на оценяване, с акцент върху изграждане на умения и подкрепа за развитието на творческо мислене. За целта ще се подпомага професионалното развитие на преподавателите и обучаващите чрез подобряване на уменията, капацитета и постоянно повишаване на квалификацията, заедно с насърчаване на иновативните методи на преподаване и развитието на съдържанието.

Пътна карта ще включва конкретни мерки за справяне с редица предизвикателства, свързани с педагогическата работна сила в България като създаване на единен подход за квалификация, мониторинг и проследяване на напредъка и професионалното развитие на педагогическите специалисти; създаване методология за събиране и анализ на данни, ориентирани към резултатите; разработване и прилагане на компетентностни модели за работа на учителите, директорите и другите педагогически специалисти.

Ще бъдат концентрирани усилия за разширяване на обхвата на образователната система, особено в основната степен, при осигуряване на условия за равен достъп до образователна услуга и по-гъвкава проходимост между образователните етапи. Значим фокус в тази връзка ще бъде поставен върху политиките за ранно детско развитие. Ще бъде осъществено ефективно междуинституционално сътрудничество за увеличаване на обхвата на предучилищните и ранните образователни етапи за всички деца, фокусирани върху деца от уязвими групи. Ще бъдат приложени целенасочени мерки за осигуряване на качествено образование и грижи в ранна детска възраст за развитие на

ключови компетентности и формиране на основата за развитие на ценности, включително чрез насърчаване на образователните иновации в предучилищното образование.

Специален акцент ще бъде поставен върху предотвратяването на преждевременното напускане на училище чрез по-целенасочен подход, непрекъснато разработване на нови модели, включително насърчаване на гъвкави програми за втори шанс чрез мерки и механизми, насочени към конкретни групи и региони. Ще се прилагат политики за обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, но с повече фокус върху тяхната ефективност и увеличаване на достъпа и завършването на образование и обучение на всички нива (от предучилищно до висше образование), включително мерки за премахване на социално-икономическите бариери за уязвимите групи – стипендии и субсидии, както и подкрепа на иновативни действия в областта на приобщаващото образование.

Ще продължи подобряването на приобщаващото, достъпно и качествено образование и грижите в ранна детска възраст и здравословен начин на живот на децата и учениците, чрез допълнителни занимания по интереси, включително по физическо възпитание и спорт. Граждански компетентности, компетентности за устойчиво развитие, опазване на околната среда, грижа за здравето на хората, грамотност, лични и социални компетенции, включително превенция на риска за деца и ученици чрез оптимизиране на образованието по безопасност на движението по пътя. Ще бъдат подкрепени и таланти деца и ученици, както ще продължи и подкрепата за деца и ученици със специални образователни потребности и приобщаващото образование съгласно индивидуалните потребности за личностно развитие на всяко едно дете и ученик.

Слабостите по отношение на качеството на предоставяното образование ще бъдат адресирани посредством подобряване измерването на резултатите от учебния процес; интензифициране на процесите на навлизане на модерните технологии за преподаване и учене в учебния процес, подобряване на материалната база и образователната среда; повишаване на квалификацията на преподавателския състав, за работа с дигитални технологии, въвеждане на обучение в дигитална среда, за прилагане на иновативни методи и за привличане и задържане на млади кадри в сферата на образованието. Ще продължи изграждането на образователна облачна среда и създаването на ресурси и умения за използване пълния потенциал на дигиталните технологии за повишаване на

интереса за учене, нивото на придобитите умения, адаптивността към околната среда и пазара на труда и приобщаване на всяко дете в учебния процес, включително чрез мониторинг на резултатите и оказване на персонализирана подкрепа. Особено силен акцент ще бъде поставен върху развитието на иновативните училища и моделът на училище, при който модерна учебна среда и технологично оборудване насърчават нови образователни програми, повишаване на уменията в STEM и резултатите от ученето, както и квалификацията на учителите. Ще продължат усилията за повишаване приложимостта на училищното образование за постигане на професионална и личностна реализация. В тази връзка ключово значение ще има разширяването на географския обхват на системното обучение в реална работна среда и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво. Фокусът ще бъде поставен към подходящо професионално образование и обучение (вкл. дуална система на обучение), чрез което завършилите професионално образование и обучение (ПОО) да са подготвени за предизвикателствата, свързани с прехода към въглеродно неутрална и синя икономика. На всички нива на образование и обучение ще се провеждат политики за развитие на ключовите компетентности, включително чрез подкрепа и насърчаване на различни подходи и различни среди за учене, за създаване и прилагане на съвременни методи за оценяване и самооценка, за разработване и оценка на образователни ресурси

Също така ще се оказва подкрепа за международно сътрудничество и мобилност на учащи и преподаватели с цел увеличаване на капацитета на организациите, предоставящи образование и обучение, от образованието и грижите в ранна детска възраст до завършване на образование, включително организациите, предоставящи образование за възрастни. Ще бъде подкрепена и мобилност на преподаватели и адаптирането им към работна среда в различни райони с концентрация на деца и ученици от уязвими групи. Ще се подкрепят мерки за създаване на адекватни възможности за квалификация и преквалификация, за включване и задържане на пазара на труда, с цел постигане на съответствие на системите за образование и обучение с нуждите на пазара на труда.

За осигуряване на по-добро съответствие на необходимите и предлаганите умения, с активното участие на социалните партньори ще се актуализира системата на квалификацията в ПОО и ще са приложени секторен подход при актуализацията на

учебното съдържание, учебната програма, обученията на преподаватели в областта на професионалното обучение и подготовката на наставници в системата на дуално обучение. Ще бъде създадена и внедрена система за наблюдение на реализацията на завършилите ПОО. Интервенциите ще са насочени и към повишаване на съгласуваността между потребностите на бизнеса, от една страна, и учебните планове и програми във висшето и професионалното образование и обучение, от друга страна, като се стимулира сътрудничеството и комуникацията между публичния и частния сектор в рамките на учебния процес чрез различни консултативни форми, секторни съвети на уменията, вкл. чрез създаване на центрове за високи постижения в областта на ПОО. Ще бъдат насочени мерки за подобряване качеството и приложимостта по отношение на пазара на труда на висшето образование, включително съвместните стажове в предприятия. Специален акцент в тази област ще бъде интердисциплинарността и насърчаване на иновациите във висшето образование. Ще бъде подкрепен капацитетът и кариерното развитие на академичния състав.

Съществен акцент ще бъде поставен върху развитието на системата на висшето образование, включително чрез свързаност на ВУ в национални и европейски мрежи. Ще бъдат предложени мерки в посока подобряване на реализацията и връзката с пазара на труда, тъй като те насърчават предприемаческите и творческите умения и знания на завършващите с оглед на бъдещата им реализация на пазара на труда. Особен акцент ще се постави върху адаптиране на учебните планове и програми към предизвикателствата на изкуствения интелект, работата с големи данни и Индустрия 4.0

Специален фокус в областта на повишаването на уменията на населението в трудоспособна възраст ще бъде поставен върху ефективното предлагане на възможности за УЦЖ, включително поддържане актуалността на приложните социални компетенции. Ще се търсят ефективни механизми за въвеждане на индивидуален подход към обучението, базиран на установяване и валидиране на компетентности, придобити в резултат на предишно задължително и незадължително обучение или професионален опит. Ще бъдат въведени насоки и подкрепа за финализиране на цялостна квалификация за надграждане на придобитите професионални умения, за да се даде възможност за реинтеграция на пазара на труда на безработни лица, включително дългосрочно безработни, икономически неактивни, нискоквалифицирани работници и неграмотни лица. Повишаването на уменията им и

включването им в заетост ще способства повишаването на производителността на труда, като същевременно ще изиграе ролята на инструмент за социално включване на уязвимите групи. Ще продължат инвестициите в целенасочено подобряване на професионалната квалификация на работната сила и придобиването на конкретни професионални компетентности, свързани с реалното търсене на квалифицирана работна сила от работодателите. Ще бъдат предприети стъпки за предоставяне на адекватни стимули и гъвкавост на доставчиците на обучение в отговор на различни нужди на пазара на труда, но при засилване на контрола по ефективността на проведените обучения и използваните методи, включително и чрез въвеждане на адекватна система за сертифициране на получените знания, умения и компетентности от специализиран орган.

Предмет на широки интервенции на всички нива на образователната система, както и на системата на квалификация и преквалификация, ще бъде преодоляването на ниското ниво на компютърни и дигитални умения на човешките ресурси в страната, което пречат широко използване на информационните и комуникационни технологии и базираните на тях услуги и постигането на цифров растеж. Ще се развиват и STEM уменията, преносимите компетенции и базовите умения.

По отношение на дистанционното обучение по време на извънредното епидемиологично положение, дигиталните технологии и съответно уменията на преподавателите и учащите за използването им, са адекватният начин за поддържане на образователния процес и осигуряване на достъп до образование за учащите от уязвимите групи. Предвижда се подкрепа на дейности за цифрова трансформация на образованието и насърчаване на образователните иновации в предучилищното и училищното образование. Участниците в образователния процес ще бъдат насърчавани да придобиват и усъвършенстват дигиталните умения и използването на иновативни методи на преподаване и учене, включително чрез подпомагане и насърчаване на процеса на УЦЖ. В тази връзка ще се даде приоритет на квалификацията на педагогическите специалисти и преподавателите във висшето образование за работа с дигиталните технологии с цел въвеждане на дигитални форми на преподаване по предмети и интерактивни курсове, както и въвеждане на иновативни методи за преподаване, а също и възможност за допълнително образование, дистанционно обучение, работа в мрежа и УЦЖ. Това е свързано и с необходимостта от осигуряване на софтуер или ИКТ оборудване, необходимо за разработването ни внедряването на

цифрово учебно съдържание и програми. Интервенциите ще се насочат към учащи от уязвимите групи, срещащи трудности при работа с технологиите в дистанционното обучение в електронна среда по време на пандемията от COVID-19, за предотвратяване на отпадането им от образователната система. Ще се акцентира върху подобряване на уменията на преподавателите за дистанционно обучение в електронна среда и подобряване на техните дигитални умения.

В процеса на цифрова трансформация на икономиката и по-специално на образованието, е идентифицирана нарастваща необходимост от изграждане на образователна STEM среда. В тази връзка ще се полагат усилия за подобряване на образователната среда и постиженията на учащите, за прилагане на нови методи на преподаване и придобиване на нови умения. Ще се развиват STEM уменията, преносимите компетентности и базовите умения. Мерките ще имат специална насоченост към младите хора, безработните, икономически неактивните и представителите на групите в неравностойно положение, като по този начин да се намали социалното изключване.

Системният подход няма да бъде прилаган при операции, които са насочени например към стимулиране въвеждането на нови или иновативни подходи в образованието или подобни, насърчаващи активността, участието и съревнованието за генериране на по-добри идеи между бенефициенти, тъй като такива операции по дефиниция биха давали по-добри резултати при конкурентен подбор. Същевременно, операции, които са насочени към конкретни нужди на териториално ниво, за преодоляване на местни бариери пред достъпа до образование или насърчаване на партньорството между образователните институции, социалните и икономически партньори и гражданското общество на местно ниво също няма да прилагат системен подход, а ще се осъществяват чрез инструментите за териториално развитие, като ИТИ и WOMP.

Ще бъдат подкрепяни мерки за подобряване на наблюдението и оценката на образованието и обучението, включително чрез изграждане на капацитет за събиране на данни и вземане на решения, като например мерките за проследяване на дипломираните лица. В тази връзка акцент ще има и върху мерките, насочени към повишаване на институционалния капацитет и отговорност на образователните институции от системата на предучилищното, училищното и висшето образование да провеждат автономни институционални политики за осъществяване на реформите.

В областта на образователната инфраструктура ще се подкрепят инвестиции, насочени към създаване на модерна образователна среда чрез инфраструктура и оборудване в областта на: образованието и грижите в ранна детска възраст (детски градини и центрове за интегрирани грижи и образование); приобщаващото образование (общезития за ученици и студенти, училищен транспорт); професионалното образование и обучение и висшето образование (технологии за прогнозиране на уменията и за мониторинг на резултатите относно пригодността за заетост и преходите на завършващите образование, съвременно оборудване за обучение, насочено към практиката и др.); центрове за обучение, в които учители и преподаватели да повишават нивото на професионалните си компетентности. Инвестициите в образователна инфраструктура попадат в обхвата на ПРР и ще се подкрепят в рамките на ЦП5. По ЕФРР ще се подкрепят инвестиции в образователна инфраструктура, които допълват инвестициите в други цели на политиката, въз основа на интегрирани концепции, осъществявани в координация с предвидените мерки по ЕСФ+. Това ще осигури взаимодействие с интервенциите по ЕСФ+ за модернизация, цифрова трансформация и насърчаване на образователните иновации в предучилищното и училищното образование.

2.Пазара на труда:

-Повишаване на качеството на работната сила, като се адресират основно съществуващите трудови резерви в икономиката, които са извън заетост – ниско квалифицираните и неквалифицираните работници, продължително безработните лица, младежите, хората с увреждания, хората в пред-пензионна възраст, както и икономически неактивните лица, вкл. маргинализирани общности като ромите;

-Активиране на неактивните лица за включването им на пазара на труда, в т.ч. чрез прилагане на индивидуален подход;

-Реализация на пазара на труда на младите хора, чрез подкрепа за бърз преход от училище към работа и успешно включване в активен икономически живот, в т.ч. чрез предоставяне на посреднически услуги за намиране на работа, чиракуване, стажуване, професионално, неформално и самостоятелно обучение, развиване на ключови умения, пренос на знания и умения от по-възрастното към по-младото поколение работещи, субсидирана заетост и предприемачество, включително социално;

-Увеличаване на нивото на икономическа активност и заетостта на хората със затруднена мобилност или живеещи в селски, планински или отдалечени райони, чрез иновативни практики, самостоятелна заетост, предприемачество и мобилност;

-Повишаване пригодността за заетост и адаптивността на по-възрастните с цел по-дългото оставане на пазара на труда;

-Мерки за създаване на работни места в сектори с висока добавена стойност и преход към нисковъглеродна икономика, и за развитие на алтернативна заетост и самостоятелна заетост, като форма на подкрепа на индивидуалното и социално предприемачество. Предмет на целенасочена подкрепа ще останат инициативи и мерки за улесняване на достъпа до работа, подобряване условията на труд за по-здравословна работна среда и намаляване на трудовите злополуки и повишаване качеството на работните места и съчетаване на семейния и професионалния живот. С оглед постигането на справедлив преход към неутрална по отношение на климата кръгова икономика в контекста на европейската Зелена сделка, ключова роля ще имат възможностите за обучение и алтернативна заетост на работещите в засегнатите сектори;

-Дефиниране на „зелени“ работни места и трансформиране на настоящите работни места в по-зелени, идентифициране на „зелените“ умения, които ще бъдат необходими да се живее и развива общество и икономика, опазващи ресурсите и околната среда (в контекста на Зелената сделка);

-Прогнозиране на потребностите от работна сила в краткосрочен и дългосрочен план за развитието на политики по образование, доходи и заетост, насочени към преодоляване недостига от квалифицирани работници и специалисти в ключови икономически дейности;

-Подкрепа на институциите на пазара на труда, за все по-качествено обслужване на безработните, търсещите работа лица и работодателите, в т.ч. чрез укрепване на административния им капацитет, и дизайн на инструменти, информационна обезпеченост, мониторинг и оценка на провежданите от тях политики. Ще се укрепят капацитетът на социалните партньори за изпълнение на политики посредством съвместни действия, които да допринесат за по-бързо адаптиране на заетите към промените и предизвикателствата на новите работни места;

-Подпомагане на очакваните нововъзникващи нови форми на труд, в т.ч. споделяне на служители и на работно място, случайна работа, мобилна работа, работа чрез ваучери, работа по портфолио, работа чрез онлайн платформа и др.

3.Социалното включване:

-Осигуряване на равен достъп до специализирана здравна и дългосрочна грижа и повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги, въвеждане на интегрирани подходи при предоставянето на социални услуги, както и развитие на интегрирани услуги;

-Подкрепа за деинституционализацията на грижата за децата и възрастните хора, в т.ч. и хората с увреждания;

-Разширяване на мрежата от услуги за ранно детско развитие, с цел превенция на социалното изключване и намаляване на бедността за деца от уязвими групи вкл. деца с увреждания и техните семейства, както и бъдещи родители. Подкрепата ще включва интегриран и координиран подход с участие на различни институции на национално и местно ниво при предоставяне на услуги за ранно детско развитие, развитие на мрежата от подкрепящи социални, здравни и интегрирани здравно-социални услуги за превенция, ранна интервенция и подкрепа на децата и семействата с цел превенция на рисковете и предоставяне на услуги в домашна среда и в общността, както и мобилни такива;

-Мерки за предоставяне на храни и материали за основно материално обезпечаване, в т.ч. базови, необходими продукти за новородени деца от семейства в неравностойно положение, както и развитие на детски/млечни кухни;

-Подобряване на достъпа до интегрирани социални и здравни услуги, чрез осигуряването на по-широка подкрепа в домашна среда и в общността за възрастните хора, зависими от грижа, както и чрез повишаване на ефективността на системата за дългосрочна грижа;

-Укрепване на капацитета за предоставяне на качествени социални услуги;

-Мерки, насочени към маргинализирани групи, вкл. ромите. Мерките ще бъдат реализирани на териториален принцип, чрез ИТИ и ВОМР, и ще гарантират постигане на конкретно въздействие и решаване на проблеми, характерни за територията. Ще

бъдат подкрепени и мерки за преодоляване на стигматизацията и предразсъдъците към тези групи от обществото с оглед по-добрата им интеграция;

-Специфични мерки при извънредно положение или специфична извънредна ситуация, като: мерки, насочени към запазване на заетостта, вкл. схеми за заетост и компенсация при намалено работно време; мерки за достъп до здравни грижи, вкл. за социално-икономическа интеграция на силно уязвими лица и други мерки за заетост и социално включване; мерки насочени и към сферата на здравеопазването с цел намаляване на натиска върху здравната система и кадрите в нея при разразяване на епидемични обстановки или други застрашаващи здравето ситуации.

4.Здравеопазването: инвестиции в:

-Насърчаване на здравословен начин на живот и профилактика на болестите, укрепване на капацитета на общественото здравеопазване;

-Качествена и достъпна извънболнична, болнична, спешна и психиатрична медицинска помощ;

-Адекватна медицинска помощ и грижи за специфични и уязвими групи от населението;

-Високо ефективен контрол на медицинските дейности;

-Ефективна политика по отношение на лекарствата и медицинските изделия;

-Изградено електронно здравеопазване и национална здравна информационна система;

-Достатъчни и квалифицирани човешки ресурси в здравеопазването и подобрени условия за обучение и работа;

-Финансова устойчивост на националната система на здравеопазване;

-Иновативна медицинска наука и практика.

5. Подобряване на здравните характеристики на населението и на работната сила, чрез:

-Адресиране на високите нива на рискови фактори, застрашаващи здравето на населението, като тютюнопушене, употреба на алкохол, затлъстяване, небалансирано хранене, ниска двигателна активност, пътно-транспортен травматизъм;

- Засилване на здравната промоция и превенция, чрез използване на съвременните технологии за насърчаване и контрол на здравна профилактика, както и за повишаването на здравната култура, особено сред малцинствените групи- стимулиране на управленската отговорност за предотвратяване на здравни рискове по време на работа, включително по отношение безопасността на движението по пътищата;

-Подкрепа на укрепването на човешките ресурси в здравеопазването- повишаване на компетенциите и уменията на медицинския и немедицинския персонал в ключови области от здравната система, като спешна помощ, психиатрична грижа, първична медицинска помощ, медицинска помощ в училища, детски градини и ясли и др. Ще продължи подпомагането на повишаването на професионалния капацитет на обучаващите се специализанти в системата на здравеопазването за придобиване на специфични за този сектор умения. ЕСФ+ ще финансира специализациите на лекари и медицински специалисти, което ще подпомага държавната политика за осигуряване на необходимите специалисти за страната. Специален фокус ще бъде поставен върху квалификацията на персонала, полагащ лекарски и здравни грижи в извънболничната помощ и персонала, полагащ дългосрочни грижи;

-Подкрепа за неспециализирания и немедицинския персонал в системата на здравеопазването чрез различни мерки, свързани с пазара на труда, особено възможности за обучение;

-Подкрепа за мобилност на персонала в здравната система с цел подобряване на достъпа до здравни грижи и подпомагане на балансирано географско разпределение на здравните работници. Медицинските специалисти ще бъдат стимулирани да започнат своите амбулаторни практики, предоставящи извънболнична медицинска помощ и медицински услуги и първична медицинска помощ в отдалечени райони, където има недостиг на специалисти. Ще има стимули и за личните лекари за наемане на медицински специалисти. Медицински специалисти от определени специалности, които са най-вече в обща нужда, също ще бъдат подпомогнати, за да отворят своите амбулаторни заведения за специализирана извънболнична помощ или да се присъединят към съществуващи амбулаторни заведения в отдалечени и недостатъчно персонални райони или по-малки регионални болници, където има недостиг на специалисти.

6. Основно материално подпомагане: предоставяне на храни, материална подкрепа и съпътстващи мерки;

7. Ефективно и координирано управление на миграцията в ЕС: подкрепа за стабилна система за прием на граждани на трети държави, търсещи международна закрила, легална миграция на граждани на трети държави, както и ефективно връщане на лицата, които не отговарят/ вече не отговарят на условията за престой в ЕС. Мерки в областта на интеграцията на гражданите на трети страни и др.

Амбициите към края на програмния период, са:

- достигане ниво от 60 на измерение „Човешки капитал“ на DESI спрямо 28.5 в DESI 2019;
- достигане ниво от 60 на измерение „Използване на интернет услуги“ на DESI спрямо 32.5 в DESI 2019;
- достигане на ниво от 600 000 лица, живеещи в риск от бедност, получили храни и материална подкрепа по Програмата за храни и/или основно материално подпомагане;
- достигане на ниво от 7% от относителния дял на населението (на възраст между 25 и 64 години), участващо в образование и обучение спрямо 2.5% през 2018 година;
- намаляване на дела на учениците с резултати по-ниски от критичните, средно за трите области на PISA, от 46% през 2018 г. до 25%;
- повишаване в относителния дял на хората на възраст между 20 и 24 години със завършен поне втори гимназиален етап на средното образование от 84.4% през 2019 г. на 92% през 2030 г.;
- нарастване на нетния коефициент на записване на децата от 3 години до постъпването им в първи клас, включени в организирани групи за развитие в ранна детска възраст, до 86.3% спрямо 82.4% през 2018 г.;
- нарастване на дела на 30-34-годишните със завършено висше образование до 40% спрямо 32.7% през 2019 г.;
- нарастване на нетния коефициент на записване във висше образование на 19-23 годишните до 50% спрямо 42.1% през 2019 г.;

- нарастване на дела на учителите, които се чувстват подготвени за използване на ИКТ за преподаване до 84% спрямо 77.4% през 2018 г.;
- достигане ниво от 80% на коефициента на заетост на наскоро завършилите ПОО (1-3 години), които не продължават своето образование спрямо 68.6% през 2018 г.;
- достигане ниво от 72% на коефициент на заетост за населението на възраст 15-64 г. спрямо 70.1% към 2019 г.;
- достигане ниво от 4% на коефициента на безработица на населението на възраст 15-74 г. спрямо 4.2% през 2019 г.;
- достигане ниво от 75% на коефициента на икономическа активност на населението на възраст 15-64 г. от 73,2% през 2019 г.;
- намаляване дела на младежите на възраст 15-29 г., които не работят и не учат, до 15% спрямо 16.7% през 2019 г.;
- намаляване на дела на населението в риск от бедност и социално изключване до 25% спрямо 32,5% през 2019 г. намаляване на дела на работещите на възраст 18-67 години, изложени на риск от бедност от 10,1% през 2019 г. до средното за ЕС;
- намаляване на дела на децата на възраст 0-17 години, изложени на риск от бедност от 27,5% през 2019 г. до средното за ЕС;
- намаляване на дела на децата на възраст 0-17 години, живеещи в материални лишения от 18,9% през 2019 г. до средното за ЕС

Цел на политиката (ЦП)5: Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчиво и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и местните инициативи:

Целта ще се подкрепи от Програмата за развитие на регионите, съфинансирана от ЕФРР и от Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури подкрепена от ЕФМДРА.

Интервенциите ще имат териториална насоченост, като акцентът ще бъде поставен върху оползотворяването и капитализирането на местните дадености и възможности при адресирането на специфичните нужди на съответните територии и подпомагане преодоляване на вътрешнорегионалните различия. За адресирането на местните

проблеми и оползотворяването на местния потенциал ще бъдат използвани предимно **интегрирани подходи за териториално развитие** за реализиране на синергични ефекти. Предвижда се **интервенциите в рамките на интегрираните териториални подходи да се осъществяват на базата на териториални стратегии за развитие в две направления:**

(1) **градско развитие** на територията на 10 общини на големи градове от първо и второ йерархично ниво съгласно Актуализацията на Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. и

(2) **териториално развитие** на шестте региони за планиране в страната (NUTS 2 региони)

Инвестициите по направлението за **развитие на регионите за планиране, ще се осъществяват чрез пакети от взаимосвързани и допълващи се интегрирани проекти (концепции за ИТИ)**, обхващащи територии с общи характеристики и/или потенциали за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет от съответната териториална стратегия.

По отношение на градското направление, взаимната обвързаност и допълняемост на инвестициите ще се осъществява на база на интегрираната териториална стратегия на всеки град (план за интегрирано развитие на община).

Ще се реализират инвестиции в инфраструктура в подкрепа на секторните политики, въз основа на предварително картографиране на нуждите на място. Пакетите ще включват комбинация от проекти за инвестиции в инфраструктура, съчетани с подходящи „меки“ мерки, като ще се търси допълняемост на инвестициите по различните програми, съфинансирани от ЕФРР, КФ и ЕСФ+, Стратегическия план по ОСП, както и националния бюджет.

Предвидените интервенции имат за цел да стимулират прилагането на подхода „отдолу-нагоре“ (чрез финансиране на проекти, инициирани от местните общности, ползващи се с висока обществена подкрепа), но предвиждат и съчетаването на местните инициативи с подхода „отгоре-надолу“, при което ще се подкрепят мерки в изпълнение на националните секторни стратегии, които същевременно адресират конкретни проблеми или потенциали на съответната територия. По-конкретно, **в секторите пътна инфраструктура, образование, здравеопазване, социална**

политика и култура се предвижда да се финансират само инвестиции, които съответстват на предварително разработено от съответното ведомство картографиране на нуждите в сектора. Решението за приоритетните за финансиране инвестиции на конкретната територия се взема от териториалните органи на регионално или общинско ниво чрез подбор на концепции или проектни идеи, при който водещо е съответствието на проектните идеи със съответните териториални стратегии – плановете за интегрирано развитие на общините и интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво NUTS 2, които от своя страна съответстват на секторните политики. Ще бъдат осъществени специфични действия за осигуряване на достатъчен административен капацитет на регионално и на местно ниво, съобразно прилагането на новия подход.

Предвижда се инвестициите за градско развитие на територията на 10 общини на големи градове да се финансират със средства от програмата „Развитие на регионите“ 2021-2027 (ППР), а териториалното развитие на регионално ниво да се подкрепя със средства от всички програми, включително от Стратегическият план по ОСП и ЕФМДР. Разпределението на финансовите ресурси за устойчиво градско развитие на целевите градски райони е съобразено с Регламента за ЕФРР/КФ и е в размер на 8% от ресурсите по ЕФРР на национално ниво под формата на „друг териториален инструмент, разработен от държавите членки с оглед на инвестиции“ (чл. 22, буква „в“ от новия Регламент за общоприложимите разпоредби (РОР). Планира се ПРР и Стратегическият план по ОСП да финансират огледални инфраструктурни мерки, като демаркацията между двете да бъде на териториална основа: СПОСП ще подкрепя 215 селски общини, а ПРР останалите 50 общини. Така цялата територия на страната ще има достъп до финансиране за осъществяване на интегрирани териториални инвестиции в съответствие с интегрираните териториални стратегии на районите от ниво NUTS 2. Като се има предвид по-късната подготовка на Стратегическия план за ОСП през първите няколко години от новия период (2021-2027), мерките в селските райони ще бъдат подкрепени по Програмата за развитие на селските райони 2014-2020. В тази връзка вече е одобрено изменение на програмата, което не разглежда финансово разпределение за общински инфраструктурни мерки, които да бъдат приложени съгласно подхода на интегрирани териториални инвестиции (ИТИ).

Интегрираните териториални стратегии за всяко от двете направления (градско и териториално) ще отчитат спецификите на съответните територии и ще предвиждат

конкретни мерки за развитието им спрямо идентифицираните слабости или потенциали. **За изпълнението на стратегиите на регионите от ниво NUTS2 ще има заделен бюджет, който се определя на базата на методология, която също отчита различията и спецификите на съответните региони. Десетте големи градски общини ще бъдат групирани в кълстери и ще могат да финансират проекти в съответствие със стратегиите си в рамките на заделените за съответния кълстер средства.** Разпределението на средствата за десетте градски общини се базира на показатели за брой на населението, територия, брутна добавена стойност и инфраструктура. Разпределението на бюджетите на шестте района на планиране отчита същите показатели, но същевременно взема под внимание измеренията на регионалния индекс за конкурентоспособност по отношение на иновациите, институциите, висшето образование и ученето през целия живот, ефективност на пазара на труда, население, свързано със системите за пречистване на отпадни води. Съобразено с предвиденото допълващо финансиране по линия на подкрепата за по-слабо развитите региони, ще се предоставя приоритетно подпомагане на Северозападен и Северен централен регион.

Подходът „Водено от общността местно развитие“ ще се прилага за третия програмен период на териториална база и на субрегионално ниво – ниво община, част от община или група съседни общини с население между 10 000 и 150 000 жители. Подходът ще се прилага в цялата страна (включително селските райони и районите със специфични характеристики, дефинирани в Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.), с изключение на градовете с население над 30 000 жители, в рамките на техните строителни граници. За населени места, на чиято територия се прилага подходът ВОМР и които получават подкрепа по ПРР, се прилага демаркация на инвестициите. За програмния период 2021 – 2027 г., водещият фонд за прилагането на подхода ВОМР е ЕЗФРСР. Със средства от ЕСФ+ и ЕФРР ще се финансира изпълнението на операции, избрани в рамките на местните стратегии за развитие. 10% от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони (ЕЗФРСР) ще бъдат заделени за прилагането на подхода ВОМР. Средствата от ЕСФ+ и ЕФРР за прилагането на подхода ВОМР ще са в размер на 2% от разпределените средства по програмите „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“, „Развитие на човешките ресурси“, „Образование“ и „Околна среда“. Подходът ВОМР ще се изпълнява отдолу нагоре чрез местни инициативни групи. Прилагането на подхода ВОМР ще се осъществяват по правилата

на ЕЗФРСР, като управляващите органи на оперативните програми, включени във финансирането на подхода разчитат на решенията на УО на програмата по ЕЗФРСР. Подходът, финансиран от ЕФМДРА, се прилага само за риболовни зони с цел стимулиране на растежа на устойчива синя икономика и насърчаване на развитието на риболовни и аквакултурни общности в крайбрежните и вътрешните райони.

Инвестициите по ЦП5 ще имат за цел подпомагане развитието на местния икономически потенциал и в тази връзка насърчаване участието на икономически оператори в концепции за ИТИ. Мерките за промотиране на икономическа активност ще бъдат неразделна част от концепциите за ИТИ и където е необходимо и приложимо ще бъдат подкрепени чрез финансови инструменти. Финансовите инструменти по ПРР ще подкрепят инвестиции в инфраструктурни мерки за стимулиране на икономическа активност, енергийна ефективност и обновяване на жилищен и обществен сграден фонд, устойчива градска мобилност, образователна, здравна и социална инфраструктура, спорт, култура и културно наследство, туризъм.

В рамките на интегрирания териториален подход ще се търси **подобряване на свързаността на северните и южните територии на страната и създаване на функционални връзки, които да насърчат развитието на икономическия потенциал на районите и населените места чрез осигуряването на подходяща инфраструктура, включително транспортна свързаност, зелени инвестиции и икономически зони.** Инвестициите в областта на транспорта ще обхващат основно пътища от I-III клас от републиканската пътна мрежа на територията на цялата страна, в съответствие с картирането на нуждите, изготвено на национално ниво. В същото време, за да се подпомогне социалното приобщаване и икономическото развитие, инвестициите в четвъртокласни пътища на територията на градските общини могат да бъдат финансирани въз основа на оправдана и солидна нужда. Това създава предпоставките за отсъствие на бели петна по отношение на интервенции в пътната инфраструктура. С цел ефективно управление на средствата, инвестициите в мрежата от четвъртокласни пътища ще бъдат направени въз основа на критерии, които отчитат числеността на населението, наличието на структуроопределяща икономическа дейност, липсата на достъп до здравеопазване, образование и социални услуги за конкретната територия в обхвата на съответната концепция за ИТИ. В допълнение, инвестициите в пътна инфраструктура задължително ще се съчетават с мерки за пътна безопасност.

Специален фокус на инвестициите ще бъде насърчаването на **устойчивата градска мобилност** чрез развитието на интегрирани мултиmodalни транспортни системи в градовете, включително нов екологосъобразен подвижен състав, на база на интегрираните териториални стратегии, в които са включени елементи на планове за устойчива градска мобилност. Мерки за устойчива градска мобилност ще се подкрепят в съответствие с Пакета за градска мобилност на Комисията, съответните национални секторни политики, местните стратегически документи, в т.ч. Общинските планове за качество на въздуха. Мерките за устойчива градска мобилност ще включват също интелигентни транспортни системи (ИТС) и цифрови решения и ще се подкрепят както в рамките на градските инвестиции, така и в обхвата на ИТИ в регионите за развитие от ниво 2, като ще бъдат насочени към развитието на конкретни функционални зони с цел улесняване на трудовата мобилност на населението. Инвестициите по ЦП 5 ще насърчават изграждането на зарядни станции като елемент на системата на обществения транспорт в градовете, както и подмяната на превозните средства на обществения градски и междуселищен транспорт с нискоемисионни такива, отново в съответствие с мерките за устойчива мобилност, предвидени в съответните интегрирани териториални стратегии. В областта на **спорта, интервенциите ще се фокусират върху изграждането и модернизирването на устойчива и приобщаваща инфраструктура, както за масов, така и за професионален спорт в регионите**, като се отчита и ролята на организирането на големи спортни събития и на възможностите за спорт и физическа активност за развитието на градовете и за туризма.

Предвижда се в рамките на тази цел на политиката да бъдат подкрепяни инвестициите за прилагане на инфраструктурни мерки за **подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд, по специално по отношение на публичните и жилищни сгради**. Мерките за енергийна ефективност, финансирани по ЦП5 в рамките на ПРР, ще включват проекти, определени изцяло по подхода отдолу нагоре и отразени в съответните териториални стратегии на общинско ниво и на ниво NUTS2 райони. Инвестициите в сграден фонд по ЦП5 ще включват реновиране на съществуващи обществени и жилищни сгради за повишаване на техните енергийни характеристики, осигуряване на по-добър достъп до адекватни жилищни условия за населението и подкрепа за намаляване на енергийната бедност.

Специфичен акцент на тази цел на политиката, както на градско/общинско, така и на регионално ниво, ще бъдат интервенциите в **областта на здравеопазването, туризма**

и културата. По отношение на **здравеопазването** в рамките на ЦП 5 ще се подкрепи **продължаващото провеждане на политиката за реформа в сектора чрез инвестиции в извънболничните и болничните грижи, свързани със създаване на равни възможности за населението в отделните региони за достъп както до профилактика и превенция, така и до навременно и качествено болнично лечение.** Приоритет ще бъде даден приоритет на профилактиката на болестите, както и на подкрепата за лечение на сърдечно-съдови, онкологични и неврологични заболявания. В рамките на приоритетните направления ще се подпомагат и мерки като развитие на телемедицината, мобилни кабинети, доставки на специализирано оборудване за болниците (вкл. за транспорт по въздух).

В областта на **туризма**, интервенциите ще бъдат фокусирани върху опазване, развитие и популяризиране на публичните туристически активи и свързаните с тях туристически услуги. Ще се акцентира на специализираните продукти и нови ниши в съответствие с потенциала на конкретната територия, при следване на стратегическия подход за специализация на деветте туристически района в страната. Ще продължат мерките, насочени към съхранение и развитие на природното наследство имащи за цел запазването и развитието, вкл. чрез инвестиции в социалния туризъм (напр. хижи). Използването на икономическия потенциал ще бъде осъществявано по максимално щадящ околната среда начин – чрез развитието на устойчиви форми на туризъм, които не само не вредят на природната среда, но и допринасят за икономическото развитие и благоденствието на градовете и местните общности. Такива устойчиви форми на туризъм са екотуризма, селският туризъм, културният туризъм, гастрономичният туризъм, здравният туризъм и др. Ще се популяризират и комбинации от изброените и други видове туризъм, ако са в съответствие със стълбовете на устойчивото развитие. При осъществяване на **интервенции, свързани с опазване, развитие и популяризиране на културата и културното наследство** ще бъдат следвани и стратегически подходи. Подкрепата ще бъде съсредоточена върху предварително **определени обекти от национално и световно значение, имащи най-голям потенциал за привличане на туристи и съответно за генериране на растеж, алтернативна заетост и намаляване на процеса на обезлюдяване в регионите, особено в такива, в които културното наследство е единственият ресурс.** Ще се постави фокус и върху ролята на културата като фактор на устойчивост, идентичност и сближаване, за подобряване на качеството на живот и стимулиране на социално-

икономическото развитие. В допълнение ще бъдат предприети действия за устойчивото управление на културата и културното наследство чрез разработването на Планове за опазване и управление на обектите на недвижимото културно наследство и изграждане на необходимата материална и техническа инфраструктурата за създаване на ключови регистри и дигитализация на културни ценности.

Видовете дейности по тази цел, финансирани чрез ЕФМДРА ще подкрепят създаването на предпоставки за растеж на устойчивата синя икономика и стимулиране на развитието на общностите, занимаващи се с рибарство и аквакултури, в крайбрежните и вътрешните райони. С подпомагането на стратегиите за ВОМР по ЕФМДРА се цели местните общности да използват по-пълноценно своите възможности, предлагани от устойчивата синя икономика, превръщайки ги в основа за развитието на екологичните, културните, социалните и човешките ресурси. Стратегиите могат да са съсредоточени върху рибарството, но са допустими и по-широки стратегии, насочени към диверсификация на районите за рибарство.

Очаква се интервенциите да допринесат за постигане на следните резултати:

- достигане на стойност на показателя вариация на БВП на глава от населението по региони (%) от 34% при 37.5% за 2017;
- достигане на стойност на Европейски индекс за регионална конкурентоспособност (медианна) от 20 при 9.8 за 2016 г.;
- нарастване на БВП на глава от населението в преобладаващо градските райони до 135% от средното за ЕС спрямо 106% през 2018 г.;
- годишно първично потребление на енергия (от които: жилища, обществени сгради, предприятия и други) - 179 710 MWh / год.;
- очаквани емисии на CO₂ - 41 823 тона CO₂eq / година;
- годишен брой на ползвателите на здравни услуги – 670 433 лица/годишно;
- капацитет на нови или модернизирани здравни заведения – 659 409 лица / годишно;
- посетители на подкрепените културни и туристически обекти – 482 610 лица/годишно.

Специална цел на Фонда за справедлив преход: Да се даде възможност на регионите и хората да се справят със социалните, икономическите и екологичните въздействия на прехода към целта на Съюза по отношение на климата за 2030 г. и за постигане на неутрална по отношение на климата икономика до 2050 г. въз основа на Парижкото споразумение:

В доклада за България за 2020 са дадени насоки за инвестициите от Фонда за справедлив преход за двата най-засегнати района от ниво NUTS3 по отношение на въгледобива и производството на енергия от въглища – Маришкия басейн в област Стара Загора и района на община Бобов Дол в Кюстендилска област, които се намират съответно в Югоизточния и Югозападния райони от ниво NUTS2 на България. Смята се, че преобладаващата част от мощностите на база въглища и производството на въглища в България се намират в тези два района, и те са обезпечени с пълния обхват от операции, допустими по Фонда за справедлив преход, включително инвестиции в производствени дейности в област Стара Загора.

Два от 3-те въглищни района - Стара Загора и Кюстендил, вече са признати за допустими по ФСП, докато съответните им териториални планове за справедлив преход, заедно с плана за Перник, се подготвят с подкрепата на Програмата за подкрепа на структурните реформи на Европейска комисия. Въз основа на вътрешния анализ на ефектите от европейската Зелена сделка и съответния зелен преход България идентифицира още осем области, които са силно засегнати в социален аспект по отношение на въглеродната интензивност и енергоемкостта, както и в рамките на свързаните индустрии – Хасково, Сливен, Ямбол, Варна, Бургас, Ловеч, Габрово и Търговище.

Независимо от резултатите от преговорите относно допустимостта по ФСП на допълнително предложените райони, те ще бъдат подпомогнати в рамките на съответните териториални планове. Териториалните планове за справедлив преход ще бъдат обвързани с интегрираните териториални инвестиции чрез интегрираните териториални стратегии за развитие на районите и така ще бъдат взети предвид и включени в подготовката и изпълнението на програмите за периода 2021 – 2027 г.

ФСП и неговата специфична цел ще бъдат планирани по Програмата за развитие на регионите. Конкретните предизвикателства, пред които са изправени засегнатите райони, приоритетите и мерките/проектите за справяне с тях, както и междинните

етапи за оценка на напредъка по постигане на поставените цели, ще бъдат разгледани в териториалните планове за справедлив преход.

Принос към бюджетната гаранция по InvestEU:

Принос от фонд	Средства в евро	Принос към Компонент на InvestEU:
ЕФРР	100 000 000	Компонент 3 МСП Подпомагане на продуктови инвестиции в предприятията.
КФ	25 000 000	Компонент 1 Устойчива инфраструктура. Инвестиции във възобновяеми енергийни източници, пречистване на отпадъчни води и управление на отпадъците в съответствие с йерархията в управлението на отпадъците и кръговата икономика.
Общо	125 000 000	

Прехвърляния между категории регион:

Югозападният регион (ЮЗР) се класифицира за пръв път като регион в преход и това основно се дължи на “феномена” на столичния град (София) в него. В случай, че София (столица), която значително изкривява състоянието на региона според разглежданите показатели, бъде изключена от тази статистика, Югозападният регион би бил позициониран само пред Северозападния и Северния централен региони и би могъл ясно да бъде класифициран като по-слабо развит.

Рекапитулацията на цифрите по програмите показва, че ресурсите, необходими и планирани за ЮЗР в България са в размер на 1 027,9 млн. евро. Съгласно предоставеното от Комисията базово разпределение за преходния регион, тази цифра ще изисква трансфер на 369,4 млн. евро или 4.78% от разпределението на ЕФРР и ЕСФ + за по-слабо развитите региони към региона в преход.

Данните за интензитета на помощта на глава от населението показват, че без прехвърляне към региона в преход, интензитетът на помощта на глава от населението за ЮЗР е 315,8 евро, а за останалите 5 по-слабо развити региона е средно 1 595,4 евро. В случай, че София (столица) бъде изключена от изчисленията, интензитетът на помощта за ЮЗР се оценява на 847,8 евро. В рамките на сценария с прехвърляне на

369,4 млн. евро, интензитетът на помощта на глава от населението за региона в преход ще се увеличи до 492,9 евро, докато останалите региони ще отчетат леко намаление до 1 518,9 евро. Тези цифри показват значителната разлика между ресурсите за ЮЗР и останалите региони, която до известна степен ще бъде смекчена с прехвърлянето на ресурси към региона в преход, докато намаляването на интензитета на помощта на глава от населението за по-слабо развитите региони е незначително.

Финансов принос на отделните фондове към реализацията на политическите цели:

Финансовият принос на отделните фондове към реализацията на политическите цели възлиза на 10 887.738 млрд. евро и е, както следва:

Цел на политиката	ЕФРР	КФ	ФСП	ЕСФ+	ЕФМДРА	Общо
ЦП 1	1 595. 060					1 595. 060
ЦП 2	1 599.648	399.791			64.61	2 064.049
ЦП 3	734.610	810.350				1 544.96
ЦП 4				2 520.192		2 520.192
ЦП 5	1 498.78				15.30	1 514.08
Специална цел по ФСП			1 243.208			1 243.208
Техническа помощ	213.319	31.029	51.8	105	5.04	406.188
ОБЩО	5 641.418	1 241.17	1 295.009	2 625.192	84.95	10 887.738

Финансово разпределение на европейските средства по програми:

Програма	Европейско финансиране (в евро)	Национално финансиране (в евро)	Общо (в евро)
Програма Развитие на регионите	2 812 364 351	550 955 179	3 367 034 530

Програма за конкурентоспособност и иновации в предприятията	1 222 550 000	270 308 243	1 492 858 243
Програма Околна среда	1 537 190 092	290 497 728	1 827 678 821
Програма Транспортна свързаност	1 615 989 000	285 174 529	1 901 163 529
Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация	885 510 000	207 936 112	1 093 446 112
Програма Образование	786 795 000	178 124 783	964 919 784
Програма Развитие на човешките ресурси	1 648 947 711	319 929 335	1 968 877 046
Програма Храни и/или основно материално подпомагане	189 450 000		
Програма Техническа помощ	100 279 500	21 200 839	121 480 339
Общо ЕФРР, ЕСФ+, КФ и ФСП*	10 802 790 654	2 165 519 184	12 968 309 840
Програма за морско дело, рибарство и аквакултури	84 940 000	21 240 000	106 180 000
Общо ЕФРР, ЕСФ+, КФ, ФСП и ЕФМДРА	10 887 730 654	2 186 759 184	13 074 489 840

*В Таблицата с финансовото разпределение по програми в проекта на Споразумението за партньорство, не е посочено националното съфинансиране и общата стойност на Програмата за храни. Налице са и технически грешки.

Програми за териториално сътрудничество:

Страната ни ще има достъп и до 12 програми за териториално сътрудничество, както следва:

1. Програма за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз между Република България и Сърбия;

2. Програма за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз между Република България и Република Турция
3. Програма за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз между Република България и Република Северна Македония;
4. Програма за трансгранично сътрудничество по вътрешните граници на Европейския съюз между Република България и Република Гърция;
5. Програма за трансгранично сътрудничество по вътрешните граници на Европейския съюз между Република България и Република Румъния;
6. Многодържавна програма за трансгранично сътрудничество в Черноморския басейн 2021 – 2027;
7. Програма за трансгранично сътрудничество „Дунав“;
8. Програма за сътрудничество в района на Средиземно море;
9. Програмите за междурегионално сътрудничество „ИНТЕРРЕГ“;
10. Програма за междурегионално сътрудничество „ИНТЕРАКТ“;
11. Програма за междурегионално сътрудничество „ЕСПОН“;
12. Програма за междурегионално сътрудничество „УРБАКТ“

Дейности за укрепването на административния капацитет:

Планираните дейности за укрепването на административния капацитет за изпълнението на отделните програми, са:

1. Стратегическо планиране, координация и управление:

- подобряване на предоставянето на политики и стратегии, които служат като основа за изпълнение на програмите. Постигането на тази цел ще се преследва чрез подкрепа за създаването на звена за стратегическо планиране (където такива звена все още не съществуват), разработване и прилагане на целева програма за обучение за стратегическо планиране и изготвяне на политики и улесняване на реформата на някои ключови политики в рамките на обхват на финансирането по Кохезионната политика с цел постигане на по-висока добавена стойност на инвестициите;
- осигуряване на регионална и местна перспектива при разработването на политики и програми чрез предоставяне на целенасочена подкрепа за разработване на стратегии за справяне със специфични регионални/местни предизвикателства или дисбаланси;
- осигуряване на устойчивост на стратегическото планиране и създаване на политики чрез подпомагане на мониторинга на прилагането на политиките и стратегиите (също в контекста на отключващите условия);

- повишаване на ролята на оценките като инструмент за подобряване на ефективността и ефикасността на програмата. Постигането на тази цел ще се преследва чрез комбинация от мерки, свързани със засилена координация на оценките на национално ниво, укрепване на капацитета за планиране и възлагане на оценки, въвеждане на стандарти за качество на оценката, засилване на обмена на знания и работа в мрежа, вкл. с академичните среди и изследователите, осигуряване на данните, необходими за целите на оценката (включително на регионално ниво) и въвеждане на резултатите от оценката в бъдещите цикли на политиката. Изпълнението на тези мерки също има за цел да допринесе за насърчаване на развитието на културата на оценяване в рамките на системата за управление на средствата на ЕС и за справяне с недостатъчното развитие на пазара за оценка;
- използване на хоризонтална координация, за да се възползват от тематичните синергии между секторите, програмите и интервенциите, за да се насърчи по-високата добавена стойност на инвестициите и да се подобри тяхната цялостна ефективност и ефикасност;
- ефективно и ефикасно управление и координация на интегрирания подход за териториално развитие, вкл. чрез разработване на механизми за включване на всички заинтересовани страни и за осигуряване на активен граждански диалог;
- по-ефективно прилагане на принципа на партньорство и подкрепа за участието на гражданското общество, социалните партньори и други заинтересовани страни във формирането на политиката и разработването на програми, мониторинг, изпълнение и оценка чрез активен граждански диалог и обществени консултации

2. Хора и организационно управление:

- повишаване на цялостната ефективност и ефикасност на органите в системата за управление на средствата от ЕС;
- осигуряване на устойчивост на капацитета в системата за управление на средствата на ЕС и необходимите нива на мотивация и ангажираност на персонала, ангажиран в системата;
- укрепване на капацитета и повишаване на експертизата на служителите в системата чрез прилагане на програми за обучение, разработени на базата на задълбочен анализ на потребностите. Специфични теми ще бъдат: оценка, събиране и обработка на данни, конфликт на интереси, откриване и докладване на нередности и измами, използване на опростени разходи, комуникация и видимост, екологични политики, зелени поръчки, прилагане на хоризонталните политики и принципи и др.;
- засилване на методическите функции, свързани с управлението на средствата от ЕС на хоризонталните органи, в т.ч. в сферите на обществените поръчки, държавните помощи, оценки на въздействието върху околната среда и др.;

- изграждане на партньорства и разработване и изпълнение на интегрирани проекти за териториално развитие;
- улесняване на безпроблемното изпълнение на проекта чрез допълнително укрепване на капацитета на бенефициентите въз основа на анализ на основните слабости/пропуски в капацитета по видове бенефициенти. Специфични теми ще бъдат: обществени поръчки, нередности и финансови корекции, измами, конфликт на интереси, видимост на резултатите, екологични политики, зелени поръчки и др.;
- повишаване на капацитета на ключови бенефициенти със секторно значение, по-специално. На тези, чиито проекти се оказаха предизвикателства през периода 2014-2020 г. и на нови за една програмна група бенефициенти.

3. Рамкови условия:

- извършване на цялостни прегледи на правилата и процедурите за изпълнение на програмите с финансиране от ЕС с цел тяхното оптимизиране и опростяване;
- надграждане на ИСУН с цел допълнително намаляване на административната тежест, подобряване на обмена на информация между администрациите, в т.ч. въвеждане на интерфейси с Информационната система „Електронни обществени поръчки” (CAIS ERP) и с ГИС, допълнително използване на системата за получаване на структурирани данни за подаване на анализи и оценки на различни нива;
- прилагане на комплексни мерки (рационализиране на правилата и вътрешните процедури, предоставяне на методическа подкрепа, изработване на стандартни документи/контролни списъци и др.), насочени към подобряване на изпълнението на обществените поръчки, насърчаване на стратегическите поръчки и намаляване на броя и сериозността на нередностите, свързани с обществените поръчки и съответни финансови корекции на базата на задълбочен анализ на констатираните нередности;
- осигуряване на съответствие с правилата за държавните помощи и по-добро използване на различните режими на държавни помощи чрез повишаване на капацитета на УО в областта, подобряване на ефективността и ефикасността на Звено „Държавна помощ” и на сътрудничеството му с УО;
- стимулиране на по-широкото използване на финансови инструменти чрез популяризиране на възможностите за финансиране, потенциалните ползи за крайните получатели и ефектите от използването на инструментите;
- стимулиране на по-широкото използване на опростени разходи, вкл. чрез предоставяне на методически насоки и хоризонтална подкрепа за внедряването им, системен анализ на бенчмаркове от други ДЧ, трансфер на добри практики, вкл. сред УО и при необходимост въвеждане на подзаконовни нормативни актове;

- укрепване на капацитета за откриване, докладване и последващи действия при конфликт на интереси, нередности и измами, засягащи фондовете, включително чрез редовно докладване в IMS за всяка открита нередност или измама, актуализиране на NAFS за интегриране на новите допълнителни рискове, които избухването на COVID-19 може да донесе; пълно използване на наличните инструменти за извличане на данни, като Aragone;
- насърчаване на прилагането на Пактове за почтеност при планирането, възлагането и изпълнението на договори за обществени поръчки от висок обществен интерес и със значителен корупционен риск с цел осигуряване на доброто финансово управление на европейските и националните фондове;
- осигуряване на публичност и осигуряване на равен достъп до информация и възможности за финансиране чрез по-нататъшно развитие на Единния информационен портал www.eufunds.bg, развитие и координация на Мрежата от 27 областни информационни центъра, координация на Националната мрежа от комуникационни служители за програмите по ЕСИФ , организиране на информационни и рекламни кампании и сътрудничество с медиите;
- предоставяне на методологични насоки и засилване на обмена на знания и опит за осигуряване на по-добра видимост на резултатите от интервенциите на политиката на сближаване.